

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЕКОНОМІК УКРАЇНИ І КРАЇН СВІТУ Й ОЦІНКА ЇХ ВРАЗЛИВОСТІ ТА СПРОМОЖНОСТІ ДО ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯ КРИЗ І ШОКІВ

©2025 КИЗИМ М. О., ЮДЕНКО Є. В., ЯГОЛЬНИЦЬКИЙ О. А.

УДК 323.2(477)
JEL: H00; H12; L51; O11; O29; P47

**Кизим М. О., Юденко Є. В., Ягольницький О. А. Резильєнтність економік України і країн світу
й оцінка їх вразливості та спроможності до відновлення після криз і шоків**

У дослідженні відзначено, що кризи і шоки різного характеру та масштабу, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя, призводять до корінних змін системи глобальної безпеки, світової економіки, до стагнації економік країн та їх занепаду, що обумовлює активізацію наукових досліджень різних аспектів проблеми забезпечення резильєнтності економік країн. Визначено, що впливи шоків і механізми відновлення є різними в різних країнах, які відрізняються за вразливістю, що виступає протилежністю резильєнтності. Метою представленого дослідження є обґрунтування науково-методичного підходу, а також оцінка та аналіз на його основі вразливості та спроможності до відновлення економік України та країн світу після криз і шоків. Уточнено визначення понять «резильєнтність» і «вразливість». Визначено, що резильєнтна економіка має три основні властивості: абсорбція, адаптація і трансформація, які необхідно враховувати під час її оцінки під дією криз (шоків), та надано тлумачення зазначених понять. Розроблено науково-методичний підхід до оцінки вразливості та спроможності до відновлення економік України та країн світу після криз і шоків, що враховує основні властивості резильєнтності (абсорбцію, адаптацію та трансформацію) та ґрунтується на застосуванні матричного інструментарію. На основі цього підходу здійснено оцінку вразливості та спроможності до відновлення економік 48 країн світу (в тому числі України) після криз і шоків як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді, та здійснено кластеризацію країн на групи з високою, середньою та низькою резильєнтністю економік на різному часовому горизонті. Розглянуто еволюцію країн у квадрантах матриці оцінки резильєнтності економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгострокових періодах 1996–2007 рр. і 2010–2023 рр.

Ключові слова: резильєнтність, вразливість, економіка країни, криза, шок, абсорбція, адаптація, трансформація, матричний підхід, оцінка, ВВП, спроможність до відновлення економіки.

Рис.: 10. Табл.: 1. Бібл.: 25.

Кизим Микола Олександрович – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу досліджень людського розвитку, Інститут демографії та проблем якості життя Національної академії наук України (бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна)
E-mail: m.kyzym@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8948-2656>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1859367>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57216130870>

Юденко Євген Володимирович – кандидат економічних наук, докторант Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: yuvil.eu@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5122-726X>

Ягольницький Олександр Андрійович – кандидат економічних наук, доцент, докторант Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: a.yagolnitskiy@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4533-3306>

UDC 323.2(477)
JEL: H00; H12; L51; O11; O29; P47

Kyzym M. O., Yudenko Ye. V., Yagolnitskiy O. A. The Resilience of the Economies of Ukraine and the World and the Assessment of Their Vulnerability and Ability to Recover after Crises and Shocks

The study indicates that crises and shocks of various types and scales occurring in all spheres of public life lead to fundamental changes in the global security system, the world economy, to the stagnation of national economies and their decline, which necessitates the intensification of scientific research on various aspects of the problem of ensuring the resilience of national economies. It is determined that the impacts of shocks and the mechanisms of recovery are different in different countries, which vary in their vulnerability, presenting a contrast to resilience. The aim of the presented study is to substantiate a scientific-methodological approach, as well as to assess and analyze the vulnerability and recovery capacity of the economies of Ukraine and the world after crises and shocks based on it. The definitions of the terms «resilience» and «vulnerability» have been clarified. It is defined that a resilient economy has three main properties: absorption, adaptation, and transformation, which should be considered when evaluating it under the influence of crises (shocks), and interpretations of these concepts have been provided. A scientific and methodological approach has been developed to assess the vulnerability and recovery capacity of the economies of both Ukraine and the world after crises and shocks, which takes into account the main properties of resilience (absorption, adaptation, and transformation) and is based on the use of matrix instruments. Using this approach, an assessment of vulnerability and recovery capacity has been carried out for the economies of 48 countries (including Ukraine) after crises and shocks in both the short and long term, and the countries have been clustered into groups with high, medium, and low economic resilience over various time horizons. The evolution of countries in the quadrants of the matrix for assessing economic resilience in countering crises (shocks) of various kinds over the long-term periods of 1996–2007 and 2010–2023 is examined.

Keywords: resilience, vulnerability, national economy, crisis, shock, absorption, adaptation, transformation, matrix approach, evaluation, GDP, capacity to recover the economy.

Fig.: 10. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 25.

Kyzym Mykola O. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine, Head of Department of Human Development Research, Institute of Demography and Quality of Life Problems of the National Academy of Sciences of Ukraine (60 Tarasa Shevchenka Blvd, Kyiv, 01032, Ukraine)
E-mail: m.kyzym@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8948-2656>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1859367>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216130870>

Yudenko Yevhen V. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree of the Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: yuvil.eu@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5122-726X>

Yaholnytskyi Oleksandr A. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree of the Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: a.yaholnitskiy@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4533-3306>

Останніми десятиріччями суттєво змінився дискурс досліджень щодо впливу різного роду криз і шоків на розвиток суспільства, економік країн і глобальну безпеку. Кризи і шоки різного характеру та масштабу, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя, призводять до корінних змін системи глобальної безпеки, світової економіки, до стагнації економік країн та їх занепаду [1; 2]. Це обумовлює активізацію наукових досліджень різних аспектів проблеми забезпечення резильєнтності економік країн.

Впливи шоків і механізми відновлення є різними в різних країнах, які відрізняються за вразливістю, що виступає протилежністю резильєнтності [3].

Історія розвитку концепції «резильєнтності» у світі має досить довгу історію, її початок датується 1800-ми рр. До 1950-х років резильєнтність розглядалася переважно в психологічній літературі в контексті несвідомих захисних механізмів, з 1960-х років – як свідомі стратегії подолання труднощів, а з 1980-х років – як захисні та ризикові фактори [4].

На сьогодні проблематиці забезпечення резильєнтності присвячено роботи багатьох зарубіжних та українських учених: B. Walker, J. Walker, M. Cooper, G. Bristow, A. Healy, H. MacLeman, A. Miller, L. Marty, Ch. Perrings, W. Tol [4–9], E. Лібанової, В. Гейця, В. Хаустової, О. Полякової, О. Решетняк та ін. [10–15], а також міжнародних організацій [16–18]. Проте до цього часу в науковій літературі точиться дискусія як стосовно термінологічного апарату концепції резильєнтності, так і щодо підходів до її оцінки та визначення спроможності країн світу протистояти кризам і шокам різного характеру.

Метою представленого дослідження є обґрунтування науково-методичного підходу, а також оцінка та аналіз на його основі вразливості та

спроможності до відновлення економік України та країн світу після криз і шоків.

Для опису спроможності країн світу протистояти кризовим явищам і шоківим впливам у міжнародній практиці та науковій літературі використовується низка понять: стійкість, резильєнтність, життєздатність, життєстійкість, стресостійкість, національна стійкість та інші. Деякі з науковців і практиків ототожнюють їх, а деякі розрізняють [19–21].

J. Walker і M. Cooper поняття «резильєнтність» розглядають як здатність будь-якої системи, яка перебуває у кризовому стані, до постшокowego відновлення та адаптації до середовища, що змінилося [6]. Ch. Perrings розуміє резильєнтність як збереження можливості системи до подальшого розвитку [7]. В. Гейцем та ін. [22] запропоновано визначення трьох взаємопов'язаних понять: «соціетальна резильєнтність», «економічна резильєнтність» і «соціальна резильєнтність». При цьому, економічна резильєнтність визначається як здатність національної економіки справлятися, відновлюватися та реконструюватися після потрясінь з тим, щоб надалі підвищувати добробут і зменшувати вразливість населення та бізнесу, і розглядається як поєднання макро- та мікроекономічної стійкості [22].

Грунтуючись на роботах науковців та попередніх авторських дослідженнях [1; 15; 23; 24], під резильєнтністю пропонується розуміти спроможність суспільства в різних його сферах і на різних рівнях державного управління запобігати уразливості та забезпечувати функціональність, передбачуваність, опірність, відновлюваність і зростання під час дії криз і шоків різного характеру.

Як було сказано вище, протилежністю резильєнтності виступає вразливість. Її можна охарак-

теризувати як наявність проблем, вад і недоліків, які сприяють або збільшують схильність до порушення функціональності, системних пошкоджень та/або вразливості до ризиків і загроз [23–25].

Важливим напрямом аналізу вразливості є визначення шляхів подолання кризового стану та розробки відповідної стратегії реагування. Якщо рівень вразливості високий, стратегії реагування мають бути спрямовані на зменшення впливу загроз для засобів до існування: стратегії подолання та виживання. Отже, вимірювання вразливості потрібно не тільки для визначення її рівня та оцінки спроможності країн до відновлення, а й для розробки програм виходу з кризового стану та заходів щодо підвищення резильєнтності [23].

Резильєнтна економіка має три основні властивості: абсорбція, адаптація і трансформація (рис. 1), які необхідно враховувати під час її оцінки під дією криз (шоків) різного характеру.

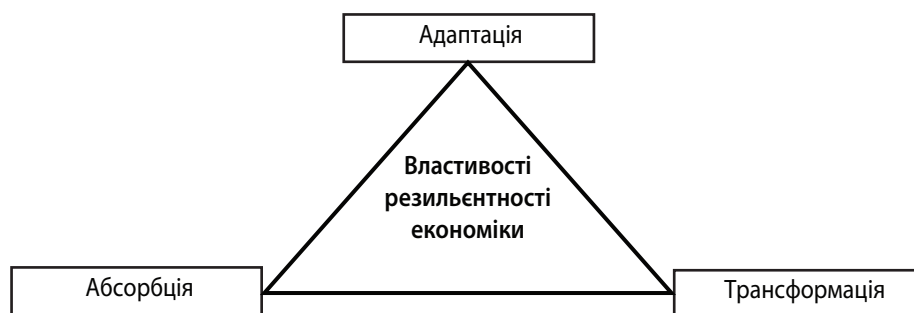

Рис. 1. Властивості резильєнтності економіки

Джерело: сформовано авторами за [23].

Абсорбція означає здатність економічних систем поглинати ефекти шоків та потрясінь, такі як фінансові кризи, природні катастрофи або соціально-політичні зміни. Це передбачає задіяння механізмів, які дозволяють економіці інтегрувати нові ресурси, технології або інформацію для відновлення після негативних впливів і підтримання стабільності.

Адаптація стосується процесів, за допомогою яких економіка реагує на зміни та виклики, коригуючи свої структури та стратегії для збереження функціонування та зростання, та може передбачати диверсифікацію виробництва, зміни в політиці зайнятості, впровадження інновацій, що допомагають економічним агентам залишатися конкурентоспроможними в умовах нестабільності та ін.

Трансформація означає глибокі та структурні зміни в економіці, які відбуваються у відповідь на тривалі виклики або шоки. Це може включати переходи до більш стійких моделей розвитку, таких як «зелена» економіка або цифровізація, що

дозволяють економіці не лише відновлюватися, але й розвиватися в нових умовах. Трансформація є важливим елементом у зміцненні резильєнтності економіки, оскільки вона дозволяє адаптуватися до змінюваного середовища та зменшувати вразливість до майбутніх криз.

Резильєнтність економіки країни визначається результатом впливу кризи (шоку) в довгостроковому та короткостроковому періоді на економічну сферу, та може відображатися через динаміку та темпи зміни ВВП (рис. 2).

Оцінка резильєнтності економіки країни виключно за даними про динаміку ВВП не є вичерпною для вироблення стратегій трансформації економіки. Проте, з точки зору точкових оцінок, порівнянь і для виконання прогностичних функцій, такий підхід є корисним і досить часто використовуваним у наукових дослідженнях.

Враховуючи зазначене, у короткостроковому періоді оцінку впливу кризи (шоку) на економіку

країни пропонується оцінювати за допомогою матриці в координатах «вразливість (темпи змін ВВП безпосередньо під час дії кризи (шоку)) – спроможність до відновлення (темпи зростання ВВП у післякризовий (післяшоківий) період)».

У довгостроковому періоді оцінку результату дії кризи (шоку) різного характеру на економіку країни пропонується оцінювати за допомогою матриці в координатах «середній темп зміни ВВП за певний період часу – коефіцієнт варіації темпів змін ВВП за цей період часу».

Оцінку вразливості та спроможності до відновлення економіки України та країн світу в протидії кризам (шокам) у короткостроковому періоді пропонується здійснювати згідно з матрицею, представленою на рис. 3.

Згідно з результатами розрахунків середніх темпів зміни ВВП і дисперсії в періоди 1996–2007 рр. і 2010–2013 рр. та зміни ВВП у 2009 і 2010 рр. було отримано відповідні оцінки вразливості.

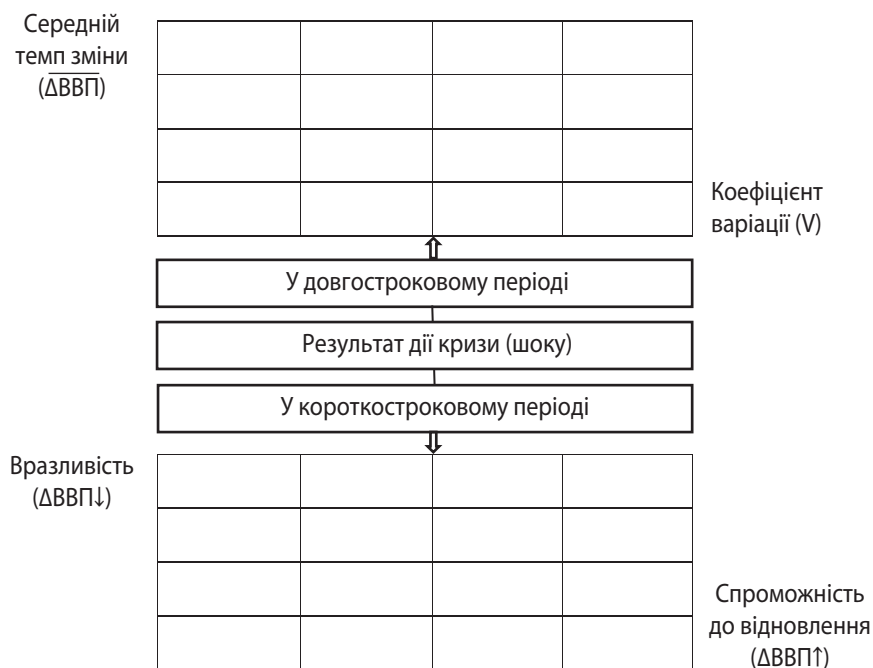

Рис. 2. Матрична оцінка результату дії кризи (шоку) на економіку країни в довгостроковому та короткостроковому періодах

Джерело: сформовано авторами.

		ΔВВП ↓			
Спроможність до опірності	Висока (BCO)	8	4	2	1
	102,5	Висока спроможність до абсорбції (BCA)			
	Низька (НСО)	9	6	5	3
	100,0	Низька спроможність до абсорбції (HCA)			
Уразливість	Кризова (КУ)	13	11	10	7
	95,0	Невизначеність (HEB)			
	Шокова (ШУ)	16	15	14	12
		Необхідність певної трансформації (НПТ)			
		100,0	102,5	105,0	
		Неспроможність (HEC)	Низька (HCB)	Середня (CCB)	Висока (BCB)
		Спроможність до відновлення			
		ΔВВП ↑			

Рис. 3. Матриця оцінки вразливості та спроможності до відновлення економіки країн світу в короткостроковому періоді

Джерело: авторська розробка.

Оцінки вразливості та спроможності до відновлення економіки України та країн світу в протидії фінансовій кризі 2008–2009 рр. представлені на рис. 4.

Згідно з рис. 4, країнами, які абсорбували вплив фінансової кризи на економіку, кваліфіковано 9 країн:

1) 3 країни з високою спроможністю до абсорбції при високій опірності та високій спроможності до відновлення (кв. 1): Китай, Індія, Індонезія;

2) 1 країна з високою спроможністю до абсорбції при високій опірності та середній спроможності до відновлення (кв. 2): Польща;

3) 4 країни з низькою спроможністю до абсорбції при низькій опірності та високій спроможності до відновлення (кв. 1): Ізраїль, Іран, Корея, Сінгапур.

Країнами, які адаптувалися до наслідків дії фінансової кризи на економіку, визнано 15 країн світу:

ΔВВП ↓

Висока (BCO)	8	4	2	1
102,5			Польща	Китай Індія Індонезія
Низька (НСО)	9	6	5	3
100,0		Австралія		Ізраїль Іран Південна Корея Сінгапур
Кризова (КУ)	13	11	10	7
	Австрія Болгарія Велика Британія Данія Іспанія Нідерланди Норвегія Португалія Сербія Франція Чеська Республіка			Бразилія Малайзія Саудівська Аравія Тайланд Туреччина Чилі Швеція
	з кв. 11			Бельгія Канада США Швейцарія
				з кв. 10
				Н. Зеландія ПАР
				з кв. 11
				Аргентина Словаччина
				з кв. 12
95,0				
Шокова (ШУ)	16	15	14	12
	Греція Румунія Хорватія	Ірландія Італія Словенія Угорщина	Мексика Німеччина рф Україна Фінляндія Японія	
	100,0	102,5	105,0	
	Неспроможність (НЕС)	Низька (НСВ)	Середня (ССВ)	Висока (BCB)
				ΔВВП ↑

Рис. 4. Матриця оцінки вразливості та спроможності до відновлення економіки України та країн світу в протидії фінансовій кризі 2008–2009 рр.

Джерело: авторська розробка.

1) 7 країн, спроможних до адаптації при високій спроможності до відновлення (кв. 7): Бразилія, Малайзія, Саудівська Аравія, Тайланд, Туреччина, Чилі, Швеція;

2) 4 країни, спроможних до адаптації від кризової уразливості при середній спроможності до відновлення (кв. 10): Бельгія, Канада, США, Швейцарія;

3) 2 країни, спроможних до адаптації від кризової уразливості при низькій спроможності до відновлення (кв. 11): Нова Зеландія, ПАР;

4) 2 країни, спроможних до адаптації від кризової уразливості при високій спроможності до відновлення (кв. 11): Аргентина, Словаччина.

Країнами, які потребують певної трансформації після фінансової кризи, визнано 24 країни світу:

1) 5 країн, які потребують певної трансформації від шокової уразливості при середній спроможності до відновлення (кв. 14): Мексика, Німеччина, Росія, Україна, Фінляндія, Японія;

2) 4 країни, які потребують певної трансформації від шокової уразливості при низькій спроможності до відновлення (кв. 15): Ірландія, Італія, Словенія, Угорщина;

3) 11 країн, які потребують певної трансформації від кризової уразливості, що неспроможні до відновлення (кв. 13): Австрія, Болгарія, Велика Британія, Данія, Іспанія, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Сербія, Франція, Чеська Республіка;

4) 3 країни, які потребують певної трансформації від шокової уразливості, що неспроможні до відновлення (кв. 16): Греція, Румунія, Хорватія.

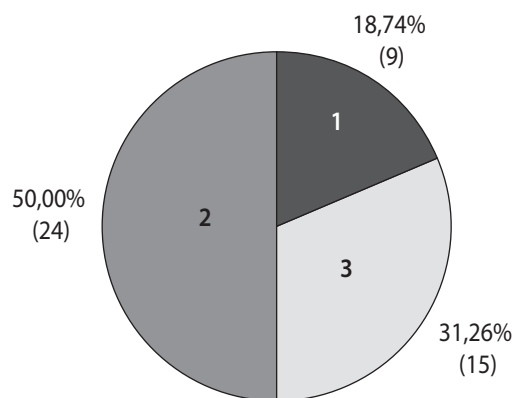
Таким чином, розподіл країни за оцінкою вразливості та спроможності до відновлення економіки в протидії світовій фінансовій кризі 2008–2009 рр. має такий вигляд (рис. 5).

Отже, спроможними до абсорбції впливу світової фінансової кризи виявилось 9 країн (18,74% загальної кількості), 15 країн (31,26%) адаптувалися до наслідків фінансової кризи, а 24 країни світу (50%) потребують трансформації.

Оцінку резильєнтності економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді пропонується здійснювати відповідно до матриці, наведеній на рис. 6.

За результатами розрахунків щодо темпів зміни ВВП країн, оцінка резильєнтності їх економік у протидії кризам (шокам) різного характеру за період 1996–2007 рр. має вигляд, показаний на рис. 7.

За даними рис. 7, до країн з високою резильєнтністю економіки в довгостроковому періоді (1996–2007 рр.) віднесено 24 країни:

Рис. 5. Розподіл країн світу за оцінкою вразливості та спроможності до відновлення економіки в протидії фінансовій кризі 2008–2009 рр.

Примітка: 1 – спроможність до абсорбції; 2 – спроможність до адаптації; 3 – необхідність певної трансформації.

Джерело: авторська розробка.

1) 2 країни з високими середніми темпами зростання та низькою дисперсією ВВП (кв. 1): Індія, Китай;

2) 2 країни з високими середніми темпами зростання та середньою дисперсією ВВП (кв. 2): Ірландія, Словаччина;

3) 20 країн світу із середніми темпами зростання та низькою дисперсією ВВП (кв. 3): Хорватія, Австрія, Австралія, Бельгія, Бразилія, Велика Британія, Греція, Іспанія, Канада, Чилі, Нова Зеландія, Нідерланди, Норвегія, ПАР, Польща, Словенія, США, Угорщина, Фінляндія, Швеція.

До країн із середньою резильєнтністю економіки віднесено 13 країн:

1) 2 країни з високими темпами зростання та високою дисперсією ВВП (кв. 4): Корея, Сінгапур;

2) 4 країни світу із середніми темпами зростання та середньою дисперсією ВВП (кв. 5): Ізраїль, Іран, Мексика, Чеська Республіка;

3) 7 країн з низькими темпами зростання та низькою дисперсією (кв. 6): Данія, Італія, Німеччина, Португалія, Франція, Швейцарія, Японія.

До країн з низькою резильєнтністю економіки віднесено 11 країн із середніми темпами зростання та високою дисперсією ВВП: (кв. 7): Аргентина, Болгарія, Індонезія, Малайзія, росія, Румунія, Саудівська Аравія, Сербія, Тайланд, Туреччина, Україна.

Таким чином, структура розподілу країн за оцінкою резильєнтності економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді (1996–2007 рр.) є такою (рис. 8).

Отже, високу резильєнтність у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді (1996–2007 рр.) мали 24 країни (50,0% їх загальної кількості), середню – 13 країн (27,1%) і низьку – 11 країн (22,91%).

Рис. 6. Матриця оцінки резильєнтності економіки в довгостроковому періоді

Джерело: авторська розробка.

За результатами розрахунків щодо темпів зміни ВВП країн у 2010–2023 рр., оцінка резильєнтності їх економік у протидії кризам (шокам) різного характеру за цей період є такою, як показано на рис. 9.

За даними рис. 9, країнами з високою резильєнтністю економіки в довгостроковому періоді (2010–2023 рр.) є 6 країн світу:

- 1) 1 країна з високими темпами зростання та низькою дисперсією ВВП (кв. 1): Китай;
- 2) 1 країна з високими темпами зростання та середньою дисперсією ВВП (кв. 2): Туреччина;
- 3) 4 країни із середніми темпами зростання та низькою дисперсією ВВП (кв. 3): Австралія, Індонезія, Нова Зеландія, Корея.

Середню резильєнтність мають 14 країн світу:

- 1) 2 країни з високими темпами зростання та високою дисперсією ВВП (кв. 4): Індія, Ірландія;
- 2) 5 країн із середніми темпами зростання та середньою дисперсією ВВП (кв. 5): Ізраїль, Малайзія, Польща, Словаччина, Тайланд;
- 3) 7 країн із низькими темпами зростання та низькою дисперсією (кв. 6): Данія, Німеччина, Норвегія, США, Фінляндія, Швейцарія, Японія.

Країнами з низькою резильєнтністю економіки визнано 28 країн світу:

- 1) 4 країни із середніми темпами зростання та високою дисперсією ВВП (кв. 7): Румунія, Саудівська Аравія, Сінгапур, Чилі;
- 2) 14 країн із низькими темпами зростання та середньою дисперсією ВВП (кв. 8): Австрія, Бельгія, Болгарія, Бразилія, Канада, Нідерланди, ПАР, росія, Сербія, Словенія, Угорщина, Франція, Чеська Республіка, Швеція;
- 3) 10 країн із низькими темпами зростання та високою дисперсією ВВП (кв. 9): Аргентина, Велика Британія, Греція, Іран, Іспанія, Італія, Мексика, Португалія, Україна, Хорватія.

Таким чином, структура розподілу країн за оцінкою резильєнтності економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді (2010–2023 рр.) є такою (рис. 10).

Отже, високу резильєнтність економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді (2010–2023 рр.) продемонстрували 6 країн світу (12,49% загальної їх кількості), середню – 14 країн (29,18%) і низьку – 28 країн (58,33%).

У табл. 1 наведено еволюцію в квадрантах матриці оцінки резильєнтності економіки в протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді (1996–2007 рр. і 2010–2023 рр.).

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило розробити науково-методичний підхід до оцінки вразливості та спроможності до відновлення економік України та країн світу після криз і шоків, що враховує основні властивості резильєнтності (абсорбцію, адаптацію та трансформацію) та ґрунтується на застосуванні матричного інструментарію. На основі цього підходу здійснено оцінку вразливості та спроможності до відновлення економік 48 країн світу (в тому числі України) після криз і шоків як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді, та здійснено кластеризацію країн на групи з високою, середньою та низькою резильєнтністю економік на різному часовому горизонті.

Отримані результати становлять надійний базис і розширюють поле проведення подальших досліджень причин таких явищ, а також вироблення бачення шляхів підвищення резильєнтності економік країн.

Середній темп
зростання
(ВВП)

високий 105,0	4	2	1
	Корея Сінгапур	Ірландія Словаччина	Індія Китай
середній	7	5	3
	Аргентина Болгарія Індонезія Малайзія росія Румунія Саудівська Аравія Сербія Тайланд Туреччина Україна	Ізраїль Іран Мексика Чеська Республіка	Хорватія Австрія Австралія Бельгія Бразилія Велика Британія Греція Іспанія Канада Чилі Нова Зеландія Нідерланди Норвегія ПАР Польща Словенія США Угорщина Фінляндія Швеція
102,5	9	8	6
низький			Данія Італія Німеччина Португалія Франція Швейцарія Японія
	висока	середня	низька
	10	5	Дисперсія (σ)

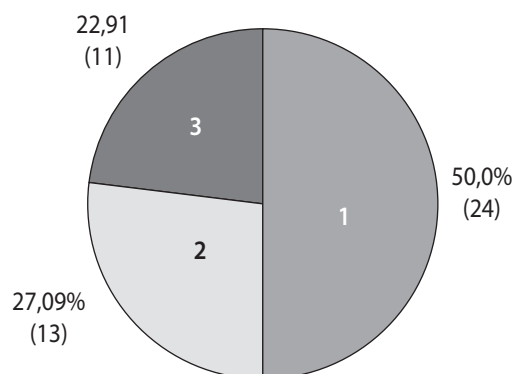
Рис. 7. Матриця оцінки резильєнтності економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру за період 1995–2007 рр.

Джерело: авторська розробка.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Кизим М. О., Хаустова В. Є., Ягольницький О. А. Оцінка та напрями підвищення резильєнтності українського суспільства. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4. С. 24–44.
DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.024>
- Хаустова В. Є. Трансформація моделі економіки України у повоєнний період : монографія. Харків : Лібуркіна Л. М., 2025. 152 с.
DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>
- Guillaumont P. Vulnerability and Resilience: A Conceptual Framework Applied to Three Asian Countries – Bhutan, Maldives, and Nepal. *ADB South Asia Working Paper Series*. 2017. No. 53. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/372936/swp-53.pdf>
- Tol W. A., Jordans M. J. D., Kohrt B. A. et al. Promoting Mental Health and Psychosocial Well-Being in Children Affected by Political Violence: Part II – Expanding the Evidence Base. *Handbook of Resilience in Children of War*. 2013. P. 29–38.
DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-4614-6375-7_3
- Walker B. Resilience: what it is and is not. *Ecology and Society*. 2020. Vol. 25. Iss. 2. Art. 11.
DOI: <https://doi.org/10.5751/ES-11647-250211>

Рис. 8. Розподіл країн за оцінкою резильєнтності у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді (1996–2007 рр.)

Примітка: 1 – висока резильєнтність; 2 – середня резильєнтність; 3 – низька резильєнтність.

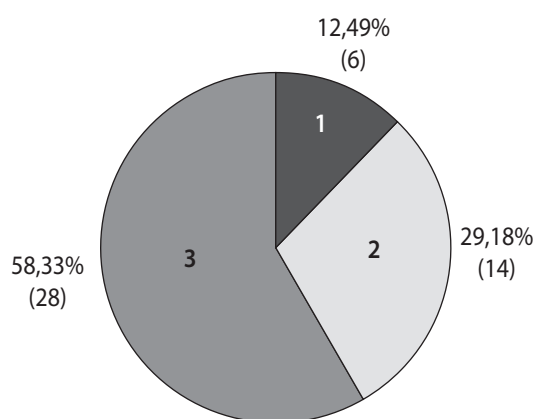
Джерело: авторська розробка.

Середній темп
зростання
(ВВП)

високі	Індія Ірландія	Туреччина	Китай
середні	Румунія Саудівська Аравія Сінгапур Чилі	Ізраїль Малайзія Польща Словаччина Тайланд	Австралія Індонезія Нова Зеландія Корея
низькі	Аргентина Велика Британія Греція Іран Іспанія Італія Мексика Португалія Україна Хорватія	Австрія Бельгія Болгарія Бразилія Канада Нідерланди ПАР росія Сербія Словенія Угорщина Франція Чеська Республіка Швеція	Данія Німеччина Норвегія США Фінляндія Швейцарія Японія
	висока	середня	низька
	10	5	
	Дисперсія (σ)		

Рис. 9. Матриця оцінки резильєнтності економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру за період 2010–2023 рр.

Джерело: авторська розробка.

Рис. 10. Розподіл країн за оцінкою резильєнтності економіки в протидії кризам (шокам) різного характеру в довгостроковому періоді (2010–2023 рр.)

Примітка: 1 – висока резильєнтність; 2 – середня резильєнтність; 3 – низька резильєнтність.

Джерело: авторська розробка.

6. Walker J., Cooper M. Genealogies of resilience: From systems ecology to the political economy of crisis adaptation. *Security Dialogue*. 2011. Vol. 42. Iss. 2. P. 143–160.
DOI: <https://doi.org/10.1177/0967010611399616>
7. Perrings Ch. Resilience and sustainable development. *Environment and Development Economics*. 2006. Vol. 11. Iss. 4. P. 417–427.
DOI: <https://doi.org/10.1017/S1355770X06003020>
8. Bristow G., Healy A. Regional Resilience: An Agency Perspective. *Regional Studies*. 2014. Vol. 48. Iss. 5. P. 923–935.
DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2013.854879>
9. MacLeman H., Miller A. M., Marty L. Resilience Systems Analysis: Learning and recommendations report. *OECD Publishing*, 2017. 90 p. URL: <https://alnap.org/help-library/resources/resilience-systems-analysis-learning-and-recommendations-report/>
10. Лібанова Е. М. Щодо повоєнного відродження України. *Вісник Національної академії наук України*. 2023. № 2. С. 55–61.
DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2023.02.055>
11. Лібанова Е. М. Резильєнтність соціоекономічної системи України до шоків, спричинених війною: специфіка формування і реагування. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4. С. 3–23.
DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
12. Хаустова В. Є., Решетняк О. І. Резильєнтність економіки: сутність і виклики для України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 7. С. 30–41.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41>
13. Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Зінченко В. А. Інститути та інституційна резильєнтність: сутність і роль у повоєнній розбудові економіки України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 77–92.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-77-92>
14. Полякова О. Ю., Шликова В. О. Інноваційні чинники забезпечення резильєнтності економіки в умовах сучасних викликів. *Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 24 листопада 2023 р.). Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. С. 635–639.
15. Хаустова В. Є., Ягольницький О. А. Резильєнтність суспільства: теоретичний аспект. *Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 22 листопада 2024 р.). Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2024. С. 940–945.
16. Resilience Dashboards. Update Spring 2023. *European Commission*. URL: https://jeodpp.jrc.ec.europa.eu/ftp/jrc-opendata/RESILIENCE-DASHBOARDS/Spring2023Update/Dashboard_SpringUpdate_2023.pdf
17. EU Science HUB: Resilience. *European Commission*. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/resilience_en
18. Hafele J., Bertram L., Demitry N. et al. The Economic Resilience Index: assessing the ability of EU economies to thrive in times of change. *ZOE Institute for Future-fit Economies*. Cologne, 2023. URL: https://zoe-institut.de/wp-content/uploads/2023/10/Economic_Resilience_Index_Final.pdf
19. Лазос Г. П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології*. 2018. Т. 3: Консультативна психологія і психотерапія. Вип. 14. С. 26–64.
20. Кокун О. М., Мельничук Т. І. Резильєнс-довідник: практичний посібник. Київ : Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 25 с.
21. Хамініч О. М. Резильєнтність: життєстійкість, життєздатність або резильєнтність? *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2016. Вип. 6. Т. 2. С. 160–165. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_p_2016_6\(2\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_p_2016_6(2)_30)
22. Геєць В. М., Бурлай Т. В., Близнюк В. В. Соціальна резильєнтність національної економіки крізь призму досвіду Європейського Союзу та України. *Економічна теорія*. 2023. № 3. С. 5–43.
DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2023.03.005>
23. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Попович М. В. Інструменти оцінки вразливості та резильєнтності економік країн світу. *Бізнес Інформ*. 2024. № 11. С. 46–62.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-46-62>
24. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Юденко Є. В. Концептуальні засади інституційно-інструментального забезпечення розбудови резильєнтної економіки України. *Проблеми економіки*. 2024. № 4. С. 221–234.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-4-221-234>
25. Proag V. The Concept of Vulnerability and Resilience. *Building Resilience: 4th International Conference on*

Таблиця 1

Еволюція країн у квадрантах матриці оцінки резильєнтності економіки у протидії кризам (шокам) різного характеру в довгострокових періодах 1996–2007 рр. і 2010–2023 рр.

Країна	1996–2007 рр.			2010–2023 рр.		
	Середній темп зростання (ВВП)	Дисперсія (σ)	Квадрант	Середній темп зростання (ВВП)	Дисперсія (σ)	Квадрант
1	2	3	4	5	6	7
Індія	В	В	1	В	Н	4
Китай	В	В	1	В	В	1
Ірландія	В	С	2	В	Н	4
Словаччина	В	С	2	С	С	5
Хорватія	С	В	3	Н	Н	9
Австрія	С	В	3	С	В	3
Австралія	С	В	3	Н	С	8
Бельгія	С	В	3	Н	С	8
Бразилія	С	В	3	Н	С	8
Велика Британія	С	В	3	Н	Н	9
Греція	С	В	3	Н	Н	9
Іспанія	С	В	3	Н	Н	9
Канада	С	В	3	Н	С	8
Чилі	С	В	3	С	Н	7
Нова Зеландія	С	В	3	С	В	3
Нідерланди	С	В	3	Н	С	8
Норвегія	С	В	3	Н	В	6
ΠΑΡ	С	В	3	Н	С	8
Польща	С	В	3	С	С	5
Словенія	С	В	3	Н	С	8
США	С	В	3	Н	В	6
Угорщина	С	В	3	Н	С	8
Фінляндія	С	В	3	Н	В	6
Швеція	С	В	3	Н	С	8
Корея	В	Н	4	С	В	3
Сінгапур	В	Н	4	С	Н	7
Ізраїль	С	С	5	С	С	5
Іран	С	С	5	Н	Н	9
Мексика	С	С	5	Н	Н	9
Чеська Республіка	С	С	5	Н	С	8
Данія	Н	В	6	Н	В	6
Італія	Н	В	6	Н	Н	9
Німеччина	Н	В	6	Н	В	6
Португалія	Н	В	6	Н	Н	9
Франція	Н	В	6	Н	С	8
Швейцарія	Н	В	6	Н	В	6
Японія	Н	В	6	Н	В	6
Аргентина	С	Н	7	Н	Н	9

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ

ЕКОНОМІКА

1	2	3	4	5	6	7
Болгарія	С	Н	7	Н	С	8
Індонезія	С	Н	7	С	В	3
Малайзія	С	Н	7	С	С	5
Росія	С	Н	7	Н	С	8
Румунія	С	Н	7	С	Н	7
Саудівська Аравія	С	Н	7	С	Н	7
Сербія	С	Н	7	Н	С	8
Тайланд	С	Н	7	С	С	5
Туреччина	С	Н	7	В	С	2
Україна	С	Н	7	Н	Н	9

Примітка: В – висока, С – середня, Н – низька.

Джерело: авторська розробка.

Building Resilience (8–10 September 2014, Salford Quays, UK). *Procedia Economics and Finance*. 2014. Vol. 18. P. 369–376.
DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00952-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00952-6)

REFERENCES

- Bristow, G., and Healy, A. "Regional Resilience: An Agency Perspective". *Regional Studies*, vol. 48, no. 5 (2014): 923–935.
DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2013.854879>
- "EU Science HUB: Resilience". *European Commission*. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/resilience_en
- Guillaumont, P. "Vulnerability and Resilience: A Conceptual Framework Applied to Three Asian Countries - Bhutan, Maldives, and Nepal". *ADB South Asia Working Paper Series*. 2017. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/372936/swp-53.pdf>
- Hafele, J. et al. "The Economic Resilience Index: assessing the ability of EU economies to thrive in times of change". *ZOE Institute for Future-fit Economies*. Cologne, 2023. https://zoe-institut.de/wp-content/uploads/2023/10/Economic_Resilience_Index_Final.pdf
- Heiets, V. M., Burlai, T. V., and Blyzniuk, V. V. "Sotsialna rezylentnist natsionalnoi ekonomiky kriz pryzmu dosvidu Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy" [Social Resilience of the National Economy through the Prism of the Experience of the European Union and Ukraine]. *Ekonomichna teoriia*, no. 3 (2023): 5–43.
DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2023.03.005>
- Khaminich, O. M. "Rezylentnist: zhyttiististik, zhyttiezdatnist abo rezylentnist?" [Resilience: Vitality, Viability or Resilience?]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Psykholohichni nauky»*. 2016. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_p_2016_6\(2\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_p_2016_6(2)_30)
- Khaustova, V. Ye. *Transformatsiia modeli ekonomiky Ukrainy u povoiennyi period* [Transformation of the Economic Model of Ukraine in the Post-War Period]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2025.
DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>

- Khaustova, V. Ye., and Reshetniak, O. I. "Rezylientnist ekonomiky: sutnist i vyklyky dlia Ukrainy" [Resilience of Economy: Its Essence and Challenges for Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 7 (2023): 30–41.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41>
- Khaustova, V. Ye., and Yabolnytskyi, O. A. "Rezylientnist suspilstva: teoretychnyi aspekt" [Societal Resilience: Theoretical Aspect]. *Konkurentospromozhnist ta innovatsii: problemy nauky ta praktyky*. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2024. 940–945.
- Khaustova, V. Ye., Reshetniak, O. I., and Zinchenko, V. A. "Instytuty ta instytutsiina rezylentnist: sutnist i rol u povoiennii rozbudovi ekonomiky Ukrainy" [Institutions and Institutional Resilience: Essence and Role in the Post-War Development of Ukraine's Economy]. *Biznes Inform*, no. 11 (2023): 77–92.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-77-92>
- Kokun, O. M., and Melnychuk, T. I. *Rezylients-dovidnyk: praktychnyi posibnyk* [Resilience Handbook: A Practical Guide]. Kyiv: Instytut psykholohii im. H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2023.
- Kyzym, M. O. et al. "Instrumenty otsinky vrazlyvosti ta rezylentnosti ekonomik krain svitu" [The Instruments for Assessing the Vulnerability and Resilience of Economies Around the World]. *Biznes Inform*, no. 11 (2024): 46–62.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-46-62>
- Kyzym, M. O., Khaustova, V. Ye., and Yabolnytskyi, O. A. "Otsinka ta napriamy pidvyshchennia rezylentnosti ukrainskoho suspilstva" [Assessment and Ways to Improve the Resilience of Ukrainian Society]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 4 (2024): 24–44.
DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.024>
- Kyzym, M. O., Khaustova, V. Ye., and Yudenko, Ye. V. "Konseptualni zasady instytutsiino-instrumentalnoho zabezpechennia rozbudovy rezylentnoi ekonomiky Ukrainy" [The Conceptual Foundations of the Institutional and Instrumental Support for the Development of a Resilient Economy of Ukraine]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2024): 221–234.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-4-221-234>

- Lazos, H. P. "Rezylientnist: kontseptualizatsiia poniat, ohliad suchasnykh doslidzhen" [Resilience: Conceptualization of Concepts, Review of Current Research]. *Aktualni problemy psykholohii*, vol. 3: Konsultatyvna psykholohiia i psykhoterapiia, no. 14 (2018): 26-64.
- Libanova, E. M. "Rezylientnist sotsioekonomichnoi systemy Ukrainy do shokiv, sprychynenykh viinoiu: spetsyfika formuvannia i reahuvannia" [Resilience of the Socio-Economic System of Ukraine to the Shocks Caused by the War: Specifics of Formation and Response]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 4 (2024): 3-23. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
- Libanova, E. M. "Shchodo povoiennoho vidrozhennia Ukrainy" [On the Post-War Revival of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, no. 2 (2023): 55-61. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2023.02.055>
- MacLeman, H., Miller, A. M., and Marty, L. "Resilience Systems Analysis: Learning and recommendations report". *OECD Publishing*, 2017. <https://alnap.org/help-library/resources/resilience-systems-analysis-learning-and-recommendations-report/>
- Perrings, Ch. "Resilience and sustainable development". *Environment and Development Economics*, vol. 11, no. 4 (2006): 417-427. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1355770X06003020>
- Poliakova, O. Yu., and Shlykova, V. O. "Innovatsiini chynnyky zabezpechennia rezylientnosti ekonomiky v umovakh suchasnykh vyklykiv" [Innovative Factors for Ensuring Economic Resilience in the Face of Modern Challenges]. *Konkurentospromozhnist ta innovatsii: problemy nauky ta praktyky*. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2023. 635-639.
- Proag, V. "The Concept of Vulnerability and Resilience". Building Resilience: 4th International Conference on Building Resilience (8-10 September 2014, Salford Quays, UK). *Procedia Economics and Finance*, vol. 18. 2014. 369-376. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00952-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00952-6)
- "Resilience Dashboards. Update Spring 2023". *European Commission*. https://jeodpp.jrc.ec.europa.eu/ftp/jrc-opendata/RESILIENCE-DASHBOARDS/Spring2023Update/Dashboard_SpringUpdate_2023.pdf
- Tol, W. A. et al. "Promoting Mental Health and Psychosocial Well-Being in Children Affected by Political Violence: Part II – Expanding the Evidence Base". In *Handbook of Resilience in Children of War*, 29-38. 2013. DOI: https://doi.org/10.1007/978-1-4614-6375-7_3
- Walker, B. "Resilience: what it is and is not". *Ecology and Society*, art. 11, vol. 25, no. 2 (2020). DOI: <https://doi.org/10.5751/ES-11647-250211>
- Walker, J., and Cooper, M. "Genealogies of resilience: From systems ecology to the political economy of crisis adaptation". *Security Dialogue*, vol. 42, no. 2 (2011): 143-160. DOI: <https://doi.org/10.1177/0967010611399616>